

ТИМЧАСОВА СПЕЦІАЛЬНА КОМІСІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

з питань захисту майнових та немайнових прав
внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих
внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти
України

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008, www.rada.gov.ua

14 червня 2024 року

Р І Ш Е Н Н Я

Про діяльність Донецької обласної військової адміністрації та міських військових адміністрацій Донецької області щодо задоволення потреб внутрішньо переміщених осіб та ефективність витрачання бюджетних коштів на ці цілі

Планом роботи Тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України з питань захисту майнових та немайнових прав внутрішньо переміщених та інших осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України (далі – Комісія) було передбачено, зокрема, вжиття заходів парламентського контролю за дотриманням чинного законодавства та обґрунтованості, ефективності та доцільності прийнятих рішень органами державної влади та місцевого самоврядування щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) та інших постраждалих від російської агресії, а також аналіз та оцінка ефективності виконання бюджетів регіонів та населених пунктів, які тимчасово окуповані або знаходяться у зоні бойових дій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які переміщені з цих територій, зокрема щодо ефективності та доцільності видатків спрямованих на забезпечення потреб ВПО.

З метою перевірки доцільності та ефективності витрачання бюджетних коштів та здійснення аналізу забезпечення ВПО житлом Комісія листом від 01 травня 2024 року № 04-82/5-2024/96704 запропонувала Донецькій обласній військовій адміністрації надати інформацію для підготовки до засідання Комісії, зокрема, щодо обсягів витрачання коштів у 2023 році та у першому кварталі 2024 року за усіма програмами, пов'язаними з підтримкою ВПО.

Донецька обласна військова адміністрація листом від 17 травня 2024 року № 0.1/12-2132/4-24 повідомила, що вектор дій облдержадміністрації сфокусовано на таких напрямках як евакуація, адаптація та інтеграція ВПО, посилення спроможності реагувати на виклики щодо підтримки внутрішнього переміщення. В області виконуються державні, регіональні та місцеві програми, спрямовані на підтримку ВПО.

Станом на 14 травня 2024 року органами соціального захисту населення Донецької області взято на облік 548,2 тис. внутрішньо переміщених осіб (483,5 тис. сімей), у тому числі: 150,4 тис. осіб працездатного віку; 51,5 тис. дітей; 23,8 тис. осіб з інвалідністю; 322,5 тис. пенсіонерів.

Водночас, внаслідок міграційних процесів, які відбуваються після початку широкомасштабної агресії РФ, інформація стосовно кількості зареєстрованих ВПО на території області не відповідає фактичній кількості зазначених осіб, які знаходяться та проживають на підконтрольній уряду України території Донецької області. За оперативними даними фактично мешкає близько 63 тис. ВПО.

Кількість облікованих ВПО, які перемістилися з території Донецької області (станом на 07 травня 2024 року) до більш безпечних регіонів України з 24 лютого 2022 року, складає 701,4 тис. осіб (557,1 тис. сімей), у тому числі: осіб працездатного віку – 326,4 тис.; дітей – 154,7 тис.; осіб з інвалідністю – 50,5 тис.; пенсіонерів – 147,5 тис. Із загальної кількості переміщених осіб з Донецької області найбільшу кількість ВПО зареєстровано: в Дніпропетровській області – 156,7 тис. осіб; в межах Донецької області – 94,9 тис. осіб; в м. Київ – 83,4 тис. осіб; в Київській області – 48,2 тис. осіб; в Полтавській, Львівській областях – понад 30,0 тис. осіб; в Черкаській, Одеській, Кіровоградській, Вінницькій, Харківській областях – понад 20,0 тис. осіб.

Відповідно до наказу Міністерства з питань реінтеграції, тимчасово окупованих територій України від 22 грудня 2022 року № 309 Донецька область відноситься до територій, на яких ведуться (велися) бойові дії, та тимчасово окуповані РФ.

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 серпня 2022 року № 679 «Про проведення обов'язкової евакуації населення Донецької області» встановлено, що в регіоні тривають заходи щодо евакуації населення.

Органами соціального захисту населення області здійснено нарахування допомоги ВПО у 2023 році на суму 3 610,90 млн грн, у 2024 році – 881,4 млн грн відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 332.

На сьогодні в області обліковується 821 домогосподарство для безоплатного розміщення 1766 ВПО. В зазначених домогосподарствах, починаючи з березня 2022 року, мешкало 2 808 ВПО. Обсяг витрат, пов'язаних з їх безкоштовним розміщенням і потребує відшкодування, складає 22,2 млн грн, з яких 16,2 млн грн. відшкодовано власникам житла, які безоплатно розмістили ВПО згідно постанови Кабінету Міністрів України від 19 березня 2022 року № 333.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів від 11 березня 2022 року № 261 за рахунок коштів резервного фонду державного бюджету здійснюється компенсація на оплату комунальних послуг, спожитих у будівлях (приміщеннях) державних, комунальних закладів, закладів спільної комунальної власності територіальних громад районів та областей, приватних закладів освіти, в яких розміщено ВПО на безоплатній основі у період воєнного стану. Мінреінтеграції надана інформація на здійснення компенсації за січень-грудень 2023 року на суму 2634,24 тис. грн. (фактично отримано стільки же); за січень – березень 2024 року подана інформація на здійснення компенсації на суму 333,44 тис. грн. (станом на 13 травня 2024 року кошти з державного бюджету *не надходили*).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 331 за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного

соціального страхування України на випадок безробіття у 2023 році здійснено компенсацію витрат на оплату праці за працевлаштування ВПО внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні на загальну суму 7956 тис. грн., у січні – квітні 2024 року – 2111,4 тис. грн.

Донецька облдержадміністрація повідомляє, що вона є першою в Україні, яка ще в 2015 році, до виходу загальнодержавного документу, прийняла Регіональну програму інтеграції, соціальної адаптації та захисту ВПО, заходи якої розроблено за участі структурних підрозділів облдержадміністрації, територіальних органів центральних органів виконавчої влади, виконавчих органів міських рад, райдержадміністрацій, військово-цивільних адміністрацій. З того часу в області діють Регіональні програми підтримки та інтеграції ВПО, які об'єднують зусилля усіх гілок влади.

У 2023 році діяла Регіональна програма підтримки та інтеграції ВПО в Донецькій області на 2022-2023 роки (далі – Програма), яка реалізовувалась шляхом здійснення заходів за напрямками реалізація житлових прав ВПО, забезпечення права на освіту та підтримка дітей, реалізація права ВПО на соціальний захист, медичне забезпечення ВПО та їх психологічна підтримка, створення умов для інтеграції ВПО в приймаючих територіальних громадах.

Фінансове забезпечення заходів, передбачених Програмою, проводилось за рахунок коштів державного, обласного бюджетів, бюджетів територіальних громад та інших джерел, не заборонених чинним законодавством України.

У 2023 році на виконання заходів Програми спрямовано 90,4 млн. грн, в тому числі: з обласного бюджету – 20,4 млн грн (*на виплату щорічної творчої стипендії талановитим дітям – учням на суму 419,42 тис. грн., забезпечення психологічної підтримки дітей та учнів з числа ВПО на суму 1499,5 тис. грн., оздоровлення дітей на суму 18518,5 тис. грн.*); з бюджетів територіальних громад – 30,2 млн грн (*на надання матеріальної допомоги ВПО, які перебувають у складних життєвих обставинах – 23560,95 тис. грн., оздоровлення дітей – 6650,0 тис. грн.*); з інших джерел, не заборонених чинним законодавством, – 39,8 млн грн (*на придбання планшетів та ноутбуків для здобувачів освіти з числа вразливих категорій, у т.ч. ВПО - 38324,64 тис. грн., компенсацію витрат роботодавцям на оплату праці за працевлаштованих безробітних з числа ВПО на умовах строкових трудових договорів, забезпечення тимчасової зайнятості та матеріальної підтримки безробітних шляхом залучення ВПО до участі в громадських та інших роботах тимчасового характеру – 1446,3 тис. грн.*).

На сьогодні триває затвердження Регіональної програми підтримки та інтеграції внутрішньо переміщених осіб Донецької області на 2024-2025 роки.

Щодо формування фондів житла Донецька обласна військова адміністрація поінформувала, що у зв'язку з триваючою повномасштабною військовою агресією Донецька область є територією, на якій ведуться воєнні (бойові) дії, через що житловий фонд регіону зазнав та продовжує зазнавати постійних руйнувань через обстріли. Протягом 2023-2024 років в Донецькій області в програмах не реалізовувалися заходи, спрямовані на збільшення житлового фонду для розміщення внутрішньо переміщених осіб. Повернутися до розгляду зазначеного

питання планується після припинення бойових дій в регіоні та скасування воєнного стану в Україні.

За інформацією військових адміністрацій, житловий фонд для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб в населених пунктах Донецької області складає 513 житлових приміщень (129 квартир в багатоквартирних житлових будинках та 384 кімнати, що розташовані у 6 гуртожитках). Також, в наявності 11 житлових приміщень соціального призначення (квартири). Крім цього, в Донецькій області сформований перелік місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб (далі – МТП), затверджений розпорядженням голови обласної державної адміністрації, начальника обласної військової адміністрації від 31 жовтня 2023 року № 531/5-23. До зазначеного Переліку увійшли 5 МТП, розташовані у містах: Білицьке, Новогродівка, Мирноград, Дружківка та селі Золотий Колодязь Шахівської сільської територіальної громади, в яких проживає 122 особи.

Позитивний досвід з вирішення питання забезпечення тимчасовим житлом ВПО із залученням коштів міжнародних партнерів має Маріупольська міська рада, за інформацією якої у 2023 році взято в оренду та відремонтовано за рахунок коштів Уряду Франції та за підтримки Міжнародної організації з міграції гуртожиток у м. Дніпро. Вартість реалізації зазначеного проєкту - 1,2 млн євро. В гуртожитку розміщено 35 родин (127 осіб) ВПО з м. Маріуполя. Також визначено ще 8 будівель, де після ремонту планується розмістити близько 700 родин ВПО з м. Маріуполь (м. Дніпро – 2 будівлі, м. Кропивницький - 1 будівля, м. Запоріжжя – 1 будівля, м. Чернівці – 2 будівлі, м. Івано-Франківськ – 1 будівля, м. Київ – 1 будівля). Загальна вартість ремонтних робіт зазначених об'єктів складає 14,8 млн євро. На сьогодні тривають ремонтні роботи по 2-х об'єктах у м. Дніпро, по 2 об'єктах проводиться проєктування (м. Кропивницький - 1 будівля, м. Запоріжжя – будівля), по 4 об'єктах здійснюється пошук партнерів для реалізації проєкту (м. Чернівці – 2 будівлі, м. Івано-Франківськ – 1 будівля, м. Київ – 1 будівля).

Для надання невідкладної допомоги евакуйованим мешканцям Донецької області, які перемістилися до інших областей України, утворено 73 гуманітарні штаби / центри / хаби в 17 областях України, в яких зареєстровано понад 211,4 тис. мешканців Донецької області (найбільша кількість - у Дніпропетровській (24) та Київській (15) областях, де обслуговується близько 76% зареєстрованих у хабах осіб). В них евакуйовані мешканці отримують широкий спектр послуг: консультації із соціальних та інших юридичних питань, психологічну та гуманітарну допомогу, соціальну та психологічну адаптацію для дітей та молоді, надання медичних послуг та консультацій, сприяння у працевлаштуванні ВПО, покращення цифрової грамотності; здійснюється співпраця з підприємцями та допомога релокованому бізнесу; організовується проведення освітніх, навчальних та мотиваційних заходів, заходів щодо адаптації внутрішньо переміщених громадян у приймаючих громадах (інтеграція ВПО), заходів з реалізації соціальних проєктів, проведення тренінгів для персоналу гуманітарних центрів тощо.

Комісія також вважає за необхідне здійснення контролю за належністю, доцільністю та ефективністю витрачання державних фінансових ресурсів місцевих бюджетів та проведення державного фінансового аудиту бюджету Донецької області.

Комісія обговорила також питання необхідності компенсації за зруйноване житло на тимчасово окупованій території, а також можливості та перспективи виплат за відмову від вцілілого житла, що залишилось в окупації.

Верховною Радою України 4 червня 2024 року був прийнятий у першому читанні за основу законопроект № 11161, який передбачає надання компенсації за знищений або пошкоджений об'єкт нерухомого майна, розташований на територіях ведення активних бойових дій до їх припинення або на тимчасово окупованих територіях, а також встановлює прирівнювати до знищених об'єктів нерухомого майна, що знаходяться на територіях активних бойових дій або тимчасово окупованих і зазнали пошкодження, із відповідним правом на отримання встановлених законодавством компенсацій за програмою Є-відновлення.

Враховуючи величезну суспільну значущість такої пропозиції та необхідність подальших консультацій із міжнародними партнерами України щодо розширення програми компенсацій за житло, яке було втрачене громадянами України на тимчасово окупованій території України, Комісія зініціювала визначення обласними військовими адміністраціями, частина території яких тимчасово окупована або на якій ведуться бойові дії, під керівництвом Прем'єр-міністра України орієнтовних обсягів можливих компенсацій українцям, які мають зруйноване (пошкоджене) житло або готові відмовитись від вцілілого житла на тимчасово окупованих територіях, а також збір інформації про кількість таких постраждалих.

За результатами розгляду зазначеного питання Комісія **вирішила**:

1. Інформацію Донецької обласної військової адміністрації та міських військових адміністрацій Донецької області взяти до відома.

2. Звернутись до Прем'єр-міністра України з проханням доручити Донецькій обласній військовій адміністрації та іншим обласним військовим адміністраціям, частина території яких тимчасово окупована або на якій ведуться бойові дії організувати проведення збору, оцінки, аналізу та узагальнення інформації про:

- кількість громадян України, які мають зруйноване або пошкоджене російською агресією житло на тимчасово окупованих територіях та територіях бойових дій в межах адміністративних кордонів Донецької та інших областей;

- орієнтовний розмір завданих збитків (шкоди) внаслідок руйнування або пошкодження російською агресією житла на тимчасово окупованих територіях та територіях бойових дій в межах адміністративних кордонів Донецької та інших областей;

- кількість громадян України, які мають вціліле житло на тимчасово окупованих територіях в межах адміністративних кордонів Донецької та інших областей;

- орієнтовну вартість вцілілого житла на тимчасово окупованих територіях в межах адміністративних кордонів Донецької та інших областей, власниками якого є громадяни України;

- кількість громадян України, які мають вціліле житло на тимчасово окупованих територіях в межах адміністративних кордонів Донецької та інших областей і бажають отримати компенсації за таке житло за умови юридично оформленої відмови від права власності на таке житло на користь держави Україна у разі потенційної появи такої можливості та наявності необхідних фінансових ресурсів;

- орієнтовну вартість вцілілого житла на тимчасово окупованих територіях в межах адміністративних кордонів Донецької та інших областей, власники яких бажають отримати компенсації за таке житло за умови юридично оформленої відмови від права власності на таке житло на користь держави Україна у разі потенційної появи такої можливості та наявності необхідних фінансових ресурсів.

3. Запропонувати Державній аудиторській службі України провести державний фінансовий аудит бюджету Донецької області за період з 01 січня 2022 року по 31 травня 2024 року та про результати повідомити Комісію.

4. Звернути увагу Начальника Донецької обласної військової адміністрації на неналежну роботу консультативного кол-центру («гарячої лінії») для внутрішньо переміщених осіб Донецької області.

Повторно звернутися до Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій щодо запровадження контролю діяльності кол-центрів («гарячої лінії») для внутрішньо переміщених осіб стосовно усіх обласних військових адміністрацій.

5. Рішення Комісії надіслати Прем'єр-міністру України, Віце-прем'єр-міністру України – Міністру з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, Голові Державної аудиторської служби України та Начальнику Донецької обласної військової адміністрації з проханням до 01 серпня 2024 року повідомити Комісію про результати виконання цього рішення.

Голова Комісії

П. Фролов

Секретар Комісії

С. Вельможний